Frihandelsaftale med Japan rummer milliardpotentiale

AF CHEFKONSULENT MALTHE MUNKØE OG CHEFKONSULENT MICHAEL BREMERSKOV JENSEN

RESUMÉ

I slutningen af september måned mødes forhandlere fra EU-Kommissionen og Japan i Bruxelles til den 17. runde handelsforhandlinger, der skal munde ud i en frihandelsaftale mellem EU og Japan. På trods af sin økonomiske størrelse har der måske været en tendens til, at Japan de senere år har stået lidt i skyggen af de store fremvoksende økonomier med Kina og Indien i spidsen, ligesom forhandlingerne om en transatlantisk frihandelsaftale med USA ("TTIP") har fået langt større offentlig bevågenhed end frihandelsforhandlingerne mellem Japan og EU. Japan er dog verdens tredjestørste økonomi og derfor et meget lukrativt marked at få bedre adgang til for danske virksomheder.

En frihandelsaftale med Japan vurderes af analytikere at kunne få endnu større økonomisk betydning end hvad der er lagt op til i de ambitiøse TTIP-forhandlinger. EU-Kommissionen anslår, at en sådan aftale vil øge BNP i EU-landene med 0,8 pct. mens en "TTIP"-aftale vurderes at øge BNP med 0,5 pct.[i] Den europæiske eksport til Japan ventes at vokse med 33 pct. mens import fra Japan ventes at vokse med 24 pct. Det er klar at sådanne estimater er forbundet med usikkerhed, ikke mindst da slutfacit naturligvis ikke kan opgøres før man kender de nærmere resultater af forhandlingerne. Men det er plausibelt at tale om betydelige gevinster.

I en dansk sammenhæng har et økonomisk studie for Udenrigsministeriet anslået, at en "ambitiøs" aftale kan øge dansk eksport til Japan med 70 pct.[ii] I dag er den danske eksport til Japan 19,1 mia. kr. Det gør Japan til den 13. største eksportdestination for danske vare- og servicevirksomheder.

Frihandelsforhandlinger med Japan kan øge europæisk eksport med en tredjedel

BNP ventes at kunne vokse med 0,8 pct. af BNP – mere end en "TTIP" aftale med USA, der estimeres at ville give en effekt på 0,5 pct. af BNP

Tabel 1

Nøgletal for dansk-japansk samhandel

	2015
Dansk eksport til Japan	19,1 mia. kr.
Andel af samlet dansk eksport	1,8 pct.
Dansk import fra Japan	5,6 mia. kr.
Andel af samlet dansk import	1,0 pct.

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmark Statistik og Eurostat

Anm.: Varer og services

Dansk-japansk samhandel

Fra 2014 til 2015 voksede den danske eksport fra 17,7 til 19,1 mia. kr. svarende til en stigning på ca. 8 pct. I et lidt længere tidsperspektiv ligger den danske eksport i dag på omtrent samme niveau (i løbende priser) som i 2005, efter at have oplevet nogle dårlige år i 2009 og 2010 som en forventelig konsekvens af finanskrisen, og efter et usædvanligt godt år i 2012, hvor den danske eksport var exceptionel høj inden for eksportkategorierne "forsknings- og udviklingstjenester", andre udviklingstjenester vedr. produkter og processer", "andre kemiske materialer og produkter", "andre ikke-varige forbrugsvarer", dvs. inden for en vifte af ting, Danmark sælger til Japan.

Mens den danske eksport til Japan overordnet set har stået i stampe er den samlede danske eksport vokset, således at andelen af dansk eksport, som går til det japanske marked, er faldet fra 2,6 pct. til 1,8 pct. Det illustrerer en udvikling, hvor Japan fortsat er et meget stort og væsentligt marked, men hvor den økonomiske udvikling og deraf nye eksportmuligheder i mange tilfælde er sket andetsteds, ikke mindst i de nye fremvoksende vækstøkonomier med Kina i spidsen.

Figur 1

Dansk eksport til Japan, 2005 – 2015, og andel af samlet dansk eksport

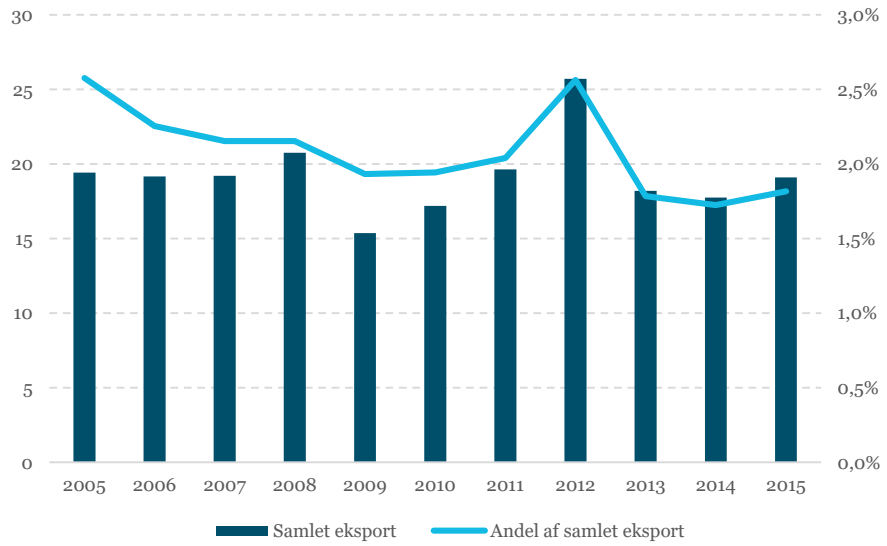

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik

Anm.: Varer og services

Dansk eksport til Japan nogenlunde stabil over det seneste årti.

Men faldet som andel af samlet dansk eksport

Mens den dansk eksport til Japan altså har ligget på et nogenlunde konstant niveau er importen faldet betydeligt fra 9,1 mia. kr. til 5,6 mia. kr. over det seneste årti. Ikke overraskende er Japans markedsandel på det danske marked ligeledes faldet. Mens det

i 2005 var 2,1 pct. af vores samlede import, der stammede fra Japan, var det i 2015 blot 1,0 pct. efter en stort set ubrudt negativ tendens over de seneste ti år. Det afspejler især et betydeligt fald i værdien af importen af japanske personbiler på 1 mia. kr. fra 2005 til 2015.

Figur 2

Dansk import fra Japan, 2005 – 2015, og andel af samlet dansk import

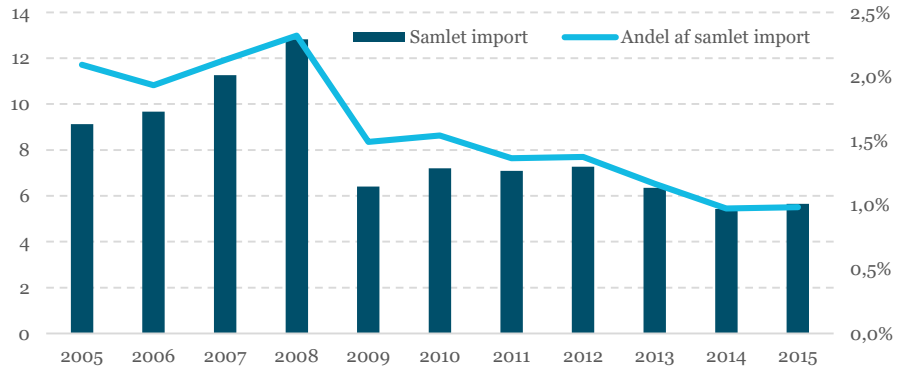

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik

Anm.: Varer og services

Dansk import fra Japan har generelt været vigende meget længe

Ser man på den helt aktuelle udvikling er eksporten vokset fra 2015 til 2016, målt på årets første halvår. Der kan også spores en opadgående tendens i importen når man sammenholder det første halvår af 2015 med 2016. Det er klart at der kan være mange mere eller mindre tilfældige udsving i eksport- og importtallene over en så relativt kort tidsperiode, så man skal passe på med at udlede for meget på baggrund af disse tal. For indeværende kan man dog konstatere, at den danske samhandel med Japan ser ud til at være i en god gænge.

Figur 4

Aktuel eksport- og importudvikling til / fra Japan, 2014 - 2016

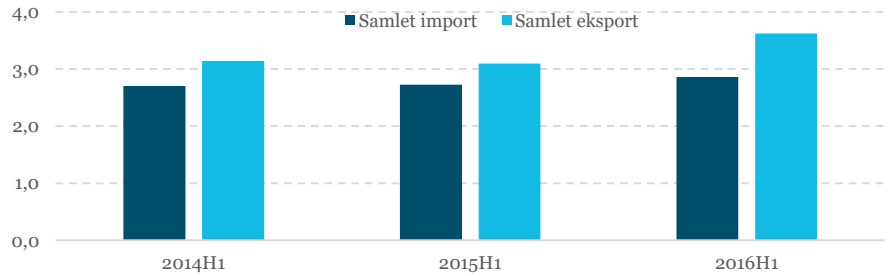

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik

Anm.: Varer og services

De mest aktuelle tal tyder på mere samhandel, men man skal passe på med at generalisere ud fra så kort tidsperiode

Vores eksportsalg til Japan består primært af landbrugsprodukter, medico og farma, maskiner og instrumenter samt søtransport. Disse fire overordnede eksportkategorier tegner sig tilsammen for ca. 15 mia. kr. ud af de i samlede ca. 19 mia. kr. eksport til Japan.

Tabel 2

Dansk eksport til Japan, mia. kr. 2015, varer og services

Landbrugsprodukter	4,2
Medicinske og pharmaceutiske produkter	3,5
Maskiner og instrumenter	2,2
Andre kemiske artikler	0,8
Andre industriprodukter	0,4
Møbler og dele dertil	0,4
Andre industrielt forarbejdede landbrugsprodukter	0,4
Metalvarer m.v. Mere bearbejdet	0,1
Transportmidler (undtagen skibe og fly)	0,1
Tekstil og beklædning	0,1
Varer af ikke-metalliske mineraler	0,1
Andre varer	0,2
Søtransport	5,1
Andre forretningstjenester	0,7
Royalties og licenser	0,5
Rejser	0,2
Andre services	0,3

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik

Anm.: Varer og services

Eksportsalget er koncentreret omkring landbrugsprodukter, medicisnke/farmaceutiske produkter, maskiner og søtransport

Selvom den danske eksport til Japan er relativt betydelig, udgør salget på omtrentligt 19 mia. kr. dog som nævnt kun en procent af vores samlede eksportsalg. Japan er således vores 13. største eksportmarked efter en række vesteuropæiske lande, USA og Kina, som vist i figuren nedenfor. Samtidig eksporterer vi for omtrent samme beløb til lande som Finland, Schweiz og Spanien, der er langt mindre økonomier end Japan. Det understreger den betydning som geografi og afstande fortsat har for internationale handelsmønstre, men også at vi igennem mange årtier har haft et Indre Marked i Europa som har givet danske virksomheder langt bedre muligheder for at knytte bånd til kunder i EU. Forhåbningen er, at en omfattende frihandelsaftale med Japan kan gøre det muligt for danske eksportører at få langt mere ud af det omfattende japanske marked, end vi gør i dag.

Figur 5

Danmarks største eksportmarkeder, 2015, mia. kr.

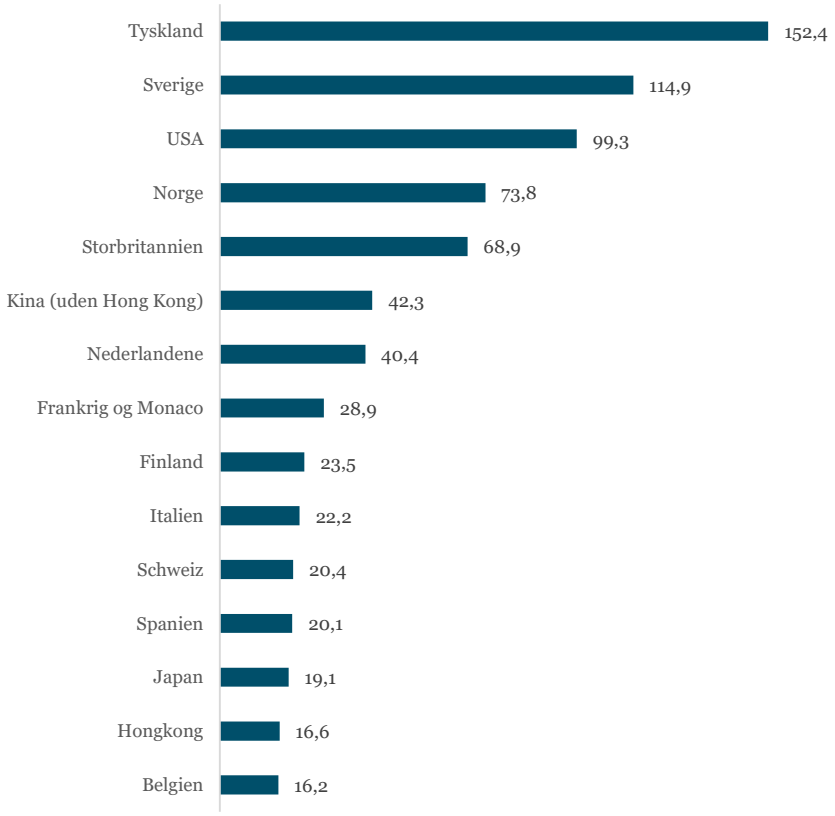

Japan er Danmarks 13. største eksportmarked

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik

Anm.: Varer og services

Selvom den danske eksport til Japan altså er relativt begrænset når man tager landets økonomiske tyngde i betragtning, er vi faktisk forholdsvis godt repræsenterede på det japanske marked. Sat i forhold til vores indbyggertal er Danmark blandt de vesteuropæiske lande, som har størst eksportsalg til Japan, idet kun Irland og Schweiz har markant højere markedsandele. Det illustrerer, at Danmark har et relativt godt udgangspunkt og derfor måske vil have et særligt godt afsæt til at udnytte de muligheder, som vil åbne sig ved indgåelsen af en ambitiøs frihandelsaftale mellem EU og Japan.

Figur 3

Japansk import (=eksport til Japan) for udvalgte vesteuropæiske lande, US$ per indbygger, 2015

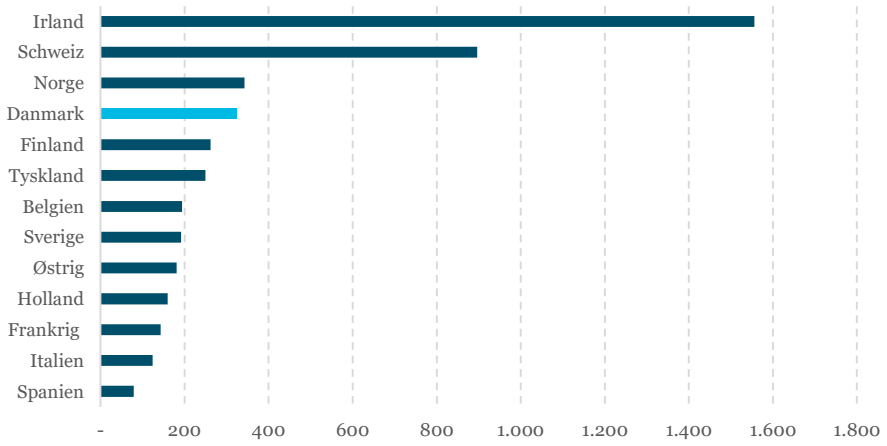

Kilde: Dansk Erhverv pba. OECD og Eurostat

Anm.: Alene varer

Den glemte kæmpeøkonomi

Efter at Japans fremkomst som en af verdens mest konkurrencedygtige og eksportstærke nationer især i halvfjerdserne og firserne har opmærksomheden de senere årtier haft en tendens til at flytte sig i retning af de såkaldte "BRIK"-lande, de fire store udviklingslande Brasilien, Rusland, Indien og Kina.

Japan er dog verdens tredjestørste økonomi og noget større end fx vores vigtigste samhandelspartner, Tyskland. Det afspejler ikke mindst, at Japan har 127 mio. indbyggere mod 81 mio. tyskere. Så selvom Japan ikke kan mønstre de samme forbløffende vækstrater som de fremvoksende "emerging markets" er potentialet for danske virksomheder ved at få bedre adgang til at eksportere til det japanske marked ikke desto mindre betydeligt.

Japan er verdens tredjestørste økonomi, men står nogle gange i skyggen af de store vækstøkonomier, BRIK-landene

Figur 6

Verdens fire største økonomier, milliarder US dollars

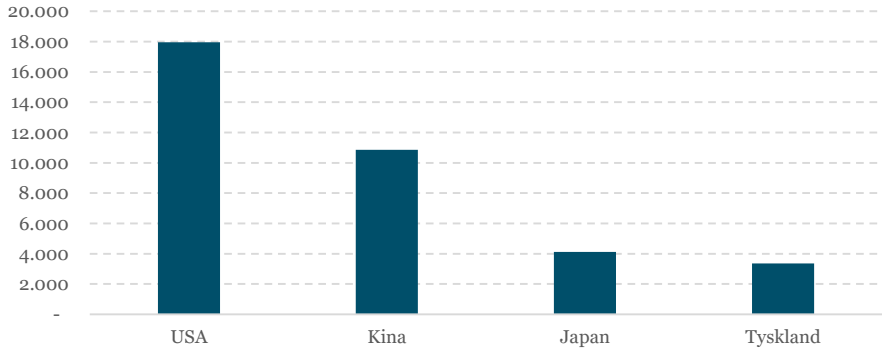

Kilde: Dansk Erhverv pba. Verdensbanken

Når opmærksomheden nogle gange har samlet sig mere om de nye udviklingsøkonomier med Kina og Indien i spidsen snarere end det japanske marked skyldes det formentlig netop, at den økonomiske vækst og udvikling har været stagnerende i Japan, mens de nye "emerging markets" har demonstreret høje og i perioder tocifrede vækstrater.

Efter en overordnet set pæn krise-genopretning i 2010-2013 er japansk økonomi således atter stagneret i 2014 og 2015, og vurderes fortsat at befinde sig noget under sit potentiale. Væksten er lav og økonomien oplever fortsat deflationære tendenser, der længe har bekymret iagttagere og politiske beslutningstagere.

Figur 7

Årlig BNP-udvikling i Japan, 2008-2015

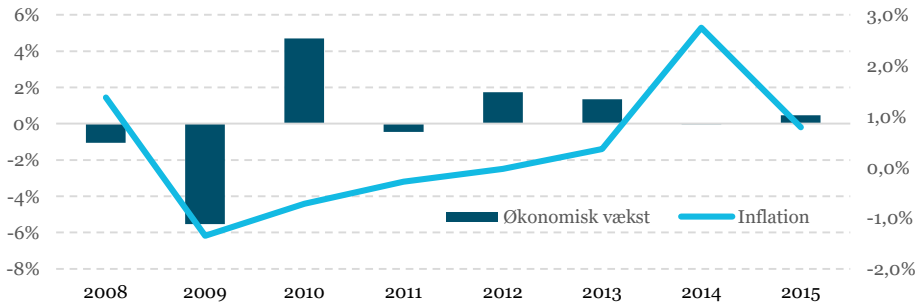

Kilde: Dansk Erhverv pba. Verdensbanken

Skiftende japanske regeringer har længe haft fokus på politisk at understøtte økonomisk vækst, senest med den såkaldte "Abenomics" politik, som premierminister Shinzo Abe er slået ind på siden han overtog magten i december 2012. Denne økonomiske politik opsummeres ofte som tre "pile", der affyres med de primære mål for øje at øge det økonomiske aktivitetsniveau og efterspørgsel samt at bringe inflationen op på 2 pct. årligt. De tre "pile" udgøres af dels betydelig finanspolitisk lempelse, dels en meget lempelig pengepolitik herunder med massive kvantitative lempelser (quantitative easing) og dels med bestræbelser på at gennemføre en lang række strukturelle økonomiske reformer[iii].

Japansk økonomi oplever stagnation. Der gøres omfattende reform-forsøg på at revitalisere økonomien, men Japan vil næppe være et stort vækstmarked den kommende tid

Som det fremgår af den ovenstående figur har de seneste år dog trods disse betydelige bestræbelser dog budt på meget lav økonomisk vækst, ligesom landet fremadrettet vil opleve en særligt markant demografisk transition og "aldring", der vil lægge en dæmper på den fremtidige vækst. Det er klart, at potentialet og gevinsterne ville blive endnu større hvis landet kom ud af sin lange økonomiske ørkenvandring, men under alle omstændigheder vil en ambitiøs frihandelsaftale åbne mange muligheder og give danske virksomheder muligheder for mere salg til et af verdens største markeder. Som nævnt indledningsvist estimerer EU Kommissionen, at EU-landenes samlede eksport til Japan vil kunne vokse med godt en tredjedel, og et studie for Udenrigsministeriet sandsynliggør en langt større effekt for Danmarks vedkommende med en forventet eksportvækst på 70 pct.

I maj udsendte de japanske og europæiske ledere således en erklæring, hvor de gentog deres forhåbninger om at afslutte frihandelsforhandlingerne snart og måske allerede i 2016[iv]. Hvis dette ambitiøse mål lykkes vil det være gode nyheder for de mange danske eksportører, der vil få væsentligt bedre adgang til et af verdens største markeder.

◥ OM DENNE UDGAVE

"Frihandelsaftale med Japan rummer milliardpotentiale" er 21. nummer af Dansk Erhvervs Perspektiv i 2016. Redaktionen er afsluttet den 9. september.

◥ OM DANSK ERHVERVS PERSPEKTIV

Dansk Erhvervs Perspektiv udkommer ca. 25 gange årligt og henvender sig til beslutningstagere og meningsdannere på alle niveauer. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs Perspektiv med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

◥ ISSN-NR.: 1904-7894

Dansk Erhvervs Perspektiv indgår i det nationale center for registrering af danske periodika, ISSN Danmark, med titlen "Dansk Erhvervs perspektiv: Analyse, økonomi og baggrund (online)"

◥ KVALITETSSIKRING

Troværdigheden af tal og analyser fra Dansk Erhverv er afgørende. Dansk Erhverv gennemfører egne spørgeskemaundersøgelser i overensstemmelse med de internationalt anerkendte guidelines i ICC/ESOMAR, og alle analyser og beregninger gennemgår en kvalitetssikring.

Denne analyse er offentlig tilgængelig via Dansk Erhvervs hjemmeside. Skulle der beklageligvis og trods grundig kvalitetssikring forefindes fejl i analysen, vil disse blive rettet hurtigst muligt og den rettede version lagt på nettet.

◥ KONTAKT

Henvendelser angående selve analysen kan ske til chefkonsulent Malthe Munkøe på mmm@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6510.

Henvendelser angående analysens konklusioner, forhandlingerne om en EU-Japan frihandelsaftale og international handel generelt kan rettes til Michael Bremerskov Jensen på mbj@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6582.

◥ REDAKTION

Underdirektør Geert Laier Christensen (ansv.), cand. scient. pol.; cheføkonom Steen Bocian, cand. polit.; skattepolitisk chef Jacob Ravn, cand. jur.; chefkonsulent Malthe Mikkel Munkøe, cand. scient. pol., MA; politisk konsulent Morten Jarlbæk Pedersen, cand. scient. pol, ph.d.-stip.; økonom Jens Uhrskov Hjarsbech, cand. polit.; direktionssekretær Lotte Holmstrup

◥ NOTER

---

[i] https://www.euractiv.com/section/trade-society/news/eu-japan-fta-would-boost-growth-more-than-ttip/

[ii] http://um.dk/da/udenrigspolitik/handelspolitik/bilaterale-frihandelsaftaler/frihandelsforhandlinger-mellem-eu-og-japan

[iii] Se fx http://www.cfr.org/japan/abenomics-japanese-economy/p30383

[iv] http://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2016/05/26-tusk-joint-statement-epa-fta-g7/